

Otázka: Rusko a historie Ruska (SSSR)

Předmět: Zeměpis

Přidal(a): jozkapodpasem

RUSKO

- Oficiální název je Ruská federace
- Největší stát světa
- Rozkládá se na východní Evropě a téměř celé severní Asii
- Hlavní město – Moskva
- přibližně 17,1 mil km² a 145 mil obyvatel
- 85 územních subjektů, z nichž je 22 republik
- 9 časových pásem
- Prezident: Vladimir Putin

FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Reliéf

- povrch je převážně **rovinatý** v evropské části Ruska leží **Východoevropská nížina**, od asijské části ji odděluje pohoří **Ural**
- **hranice mezi Evropou a Asií:** Bajdaratský záliv, řeka Bajdarata, východní úpatí Uralu, horní tok řeky Ural, Mugodžarské vrchy, řeka Emba, pobřeží Kaspického moře, řeka Kuma, Kumo-manyčská sníženina, řeka Don, Azovské moře, Kerčský průliv
- na východ od Uralu leží jedna z největších nížin světa – bažinatá **Západosibiřská rovina**
- směrem na východ a jih se povrch zvyšuje -> v asijské části je **Středosibiřská vysočina** a **Kavkaz(Elbrus - 5 642 m)**, který zasahuje i do evropského Ruska. Dále pohoří **Altaj** s četnými ledovcovými jezery

- Sopečné Středokamčatské pohoří (sopka Ključevskaja)
- Nejnižší bod – prolákлина Kaspického moře (- 28 m)
- Poloostrovy – Kola, Čukotka, Kamčatka, Tajmyr, Kanin...
- Ostrovy – Kurilské ostrovy, Nová země, Jižní ostrov, Sachalin...

Klima

- většina území se nachází v mírném pásu, na severu v polárním a subpolárním a oblast Černého moře je v subtropickém pásu
- chladné kontinentální klima s velkými teplotními rozdíly
- jaro a podzim o něco studenější než ve střední Evropě, ale zimy hodně chladné a kruté
- Černomořská oblast a jihovýchod – zimy mírné a léta teplá
- Téměř 2/3 Ruska pokrývá permafrost
- Sibiř a Dálný východ – věčně zmrzlá půda -> problémy při výstavbě

Vodstvo

- moře tří světových oceánů- Severního ledového, Tichého a Atlantského
- Kaspické, Azovské, Černé, Bílé, Japonské, Čukotské, Ochotské, Baltské, Barentsovo, Beringovo, Karské a Ochotské moře
- Nejdelší řeka: Ob (s Irytšem 5410 km), nejvodnatější Jenisej
- Amur, Lena, Volha, Dněpr, Don, Severní Dvina
- Ob, Jenisej, Lena (Sibiřské řeky) – jarní tání -> způsobují záplavy
- Největší jezero – Kaspické moře; nejhlubší – Bajkal (1637 m)

SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA

Hlavní organizace, kterých je členem

- **SNS** – Společenství nezávislých států
 - organizace zahrnující 9 z 15 bývalých svazových republik Sovětského svazu
 - spíše symbolický význam ve smyslu návaznosti na SSSR, zóna volného obchodu
- **EU** – Rusko není členem, ale Až do propuknutí krize na Ukrajině budovaly EU a Rusko

strategické partnerství

- **NATO** - také není členem, spíše protipól (pozůstatek studené války), NATO chrání členy před ruskou aktivitou (armáda ČR v Pobaltí)
 - je „členem“ Rady NATO - Rusko, která byla založena za účelem bezpečnostních záležitostí,

Obyvatelstvo

- Cca 145 mil.
- Nerovnoměrné rozmístění obyvatelstva - 70 % v evropské části; Sibiř téměř liduprázdná
- Národnostní menšiny - Tataři, Ukrajinci, Čuvaši, Bělorusové
- Porodnost je 1.7
- 31 jazyků - Oficiálním jazykem celého státu je ruština
- Jediným oficiálním písmem je cyrilice
- Náboženství - převládá pravoslavné křesťanství

HOSPODÁŘSTVÍ

Zemědělství

- vysoké % zaměstnanosti
- Centrální Rusko - úrodné černozemě - obilnice
- Oblasti okolo Volhy - produkce cukrové třtiny, slunečnice, brambory - alkohol
- **Severní Kavkazsko - oblast okolo Azovského a Kaspického moře - subtropické klima** - ovoce, vinná réva...
- Obrovské zásoby dřeva
- **Ruské rybářské loďstvo patří k největším na světě**
- Kolchoz - v SSSR forma kolektivního zemědělství (jako JZD v ČSSR)

Průmysl

- Především těžký průmysl
- Těžba energetických surovin; obrovské zásoby ropy a zemního plynu

- Dřevozpracující průmysl
- Zásoby černého i hnědého uhlí na střední a východní Sibiři (Jakutsko), v Kuzněcké a Kanské-achinské pánvi
- Donbas – rozsáhlý těžební a průmyslový region
- Zásoby železných rud na hranicích s Ukrajinou a na jižní Sibiři.
- Těžba zlata, niklu, cínu, bauxitu, platiny
- Vodní elektrárny – Jenisej, Volha

Významné oblasti:

- Moskva a okolí – rozvojové centrum, dopravní uzly, kulturní centrum
- Jižní Ural – těžký průmysl, vojenské strojírenství, dodnes některá města nepřístupná cizincům kvůli vojenskému programu; Jekatěrinburg, Čeljabinsk
- Volžsko – vjatský region a Povolží – těžba ropy a zemního plynu -> plynovody, ropovody až do západní Evropy; Volgograd, Toljatti

Kaliningradská oblast:

- Ruská exkláva na pobřeží Baltského moře; sousedí s Litvou a Polskem
- Patřila Německu, ale Sověti oblast 1945 dobyli a dnes je to pro Rusko strategická oblast, protože místní přístavy jsou jediné ruské přístupy k Baltskému moři, které přes zimu nezamrzají.

Doprava

- Nedostatek kvalitních silnic -> železnice
- Transsibiřská magistrála – nejdelší železnice světa – z Moskvy do Vladivostoku – 9288 km
- Bajkalsko-amurská magistrála
- Země vlastní jedinou flotilu atomových ledoborců na světě
- Loďstvo – Největšími přístavy -> Novorossijsk, St. Petěrburg

Anexe Krymu

- Vyvrcholení politické krize na poloostrově Krymu na jaře 2014. Krym nyní patří de jure Ukrajině, ale de facto Rusku a v podstatě právě jen Rusko, které tuto událost představovalo jako obranu etnicky ruských obyvatel Krymu, a pár dalších zemí dosud uznalo ruskou anexi poloostrova.

SSSR

- Svaz sovětských socialistických republik
- eurasijský stát, který existoval v 1922 až 1991
- První vůdce – V. I. Lenin (vznik gulagů), po jeho smrti nastoupil J. V. Stalin. Ten zahájil rozsáhlou industrializaci spojenou s plánovanou ekonomikou a politickým útlakem a rozšiřoval gulagy, ve kterých zahynuly miliony lidí (gulag představoval tábory produkující otrockou práci)
- Po druhé světové válce se stal Sovětský svaz jednou ze dvou světových velmocí a podílel na studené válce, dlouhém ideologickém a politickém boji se Spojenými státy, v němž nakonec neuspěl
- Na konci 80. let se poslední sovětský vůdce Michail Gorbačov pokusil stát reformovat, ale Sovětský svaz se zhroutil a byl rozpuštěn. (zánik – 26. prosince 1991)
- Rozpad přinesl pro postsovětské republiky obrovské ekonomické a hospodářské potíže

SSSR v 2. sv. válce

- Pakt Molotov-Ribbentrop – „Pakt o neútočení“ (8.1939)
 - Německo mělo otevřené dveře k invazi do západní a severní Evropy. Hospodářské dohody mu zajistily přísun strategických surovin a Sovětskému svazu zajistily dodávky strojů a zařízení. Došlo také ke spolupráci na vojenské úrovni
- Sovětská invaze do Polska
- Vojenská operace; zatímco nacisté zatočili na Polsko ze západu, SSSR to vzalo z východu
- Invaze skončila rozdělením území Polska mezi Německo a SSSR a zánikem Druhé Polské republiky.
- Sověti se drželi všech spojeneckých dohod, ale i tak je **6.1941 Německo napadlo**
- Blokáda Leningradu – Němcům nevyšel přímý útok, a tak město 900 dní obléhali a při to

zemřelo hlady asi milion lidí.

- **Útok na Moskvu - první významný neúspěch německé pozemní armády**
- 1942 - Současný útok na Kavkaz a Stalingrad. Cílem bylo ovládnout ropná pole v Povolží a Zakavkazsku. Plán současného útoku se většinou hodnotí jako hrubá chyba Hitlera, Němci tím rozdělili síly do dvou směrů.
- **Kavkaz** - Němcům se podařilo vystoupit dokonce až na Elbrus a zapíchnout zde vlajku s hákovým křížem, po neúspěchu u Stalingradu se ale museli stáhnout i z Kavkazu, aby nebyli Rudou armádou odříznuti.
- **Září 1942-únor 1943- bitva u Stalingradu. Největší německá porážka na východní frontě. německá vojska kapitulovala** a celá armáda padla do zajetí
- **Červenec 1943- bitva u Kurska.** Sověti zatlačili Němce daleko na západ a ti se už na východní frontě nevzchopili.